

Ovog puta pokriveno je 45 zemalja Evrope. U šestom tomu je, zbog nedostatka autora saradnika, izostavljena Bjelorusija koja je godinu dana ranije prvi put bila uključena. Kako navode urednici izdanja, struktura izvještaja ostala je po zemljama koje su obuhvaćene u prethodnom *Godišnjaku*, nepromijenjena, s tim da su podaci osveženi i dodatno provjereni. Svi prethodni svesci, pa time i šesti tom, obuhvatili su podatke o: broju muslimanske populacije, odnosu islama i države, glavnim muslimanskim organizacijama, džamijama i vjerskim objektima, obrazovanju i obrazovnim institucijama, grobljima i ukopu mrtvih, vjerskim službama u državnim institucijama, glavnim vjerskim blagdanima, halal hrani i uslugama usklađenim sa islamskim propisima, kodeksima oblačenja, izdavaštvu i medijima, međuvjerskim odnosima, glavnim javnim debatama i kulturnim događajima.

I urednički tim 6. toma *Godišnjaka* ostao je isti. Predvodi ga profesor Jørgen S. Nielsen sa Univerziteta u Kopenhagenu, a pored njega urednici su: Samim Akgönül (Univerzitet u Strasbourgu), Ahmet Alibašić (Fakultet islamskih nauka u Sarajevu) i Egdunas Račius (Vytautas Magnus univerzitetu u Kaunasu).

I u ovogodišnjem svesku, kao svojevrsni uvod, uvršten je naučni rad dr. Kerema Oktema, profesora južnoevropskih i turskih studija na Univerzitetu u Grazu, o problemu brojanja i popisivanja broja muslimana u Evropi. "Brojanje muslimana: popisi, kategorije i ustroj islama u Evropi" (Counting Muslims: Censuses, Categories, Policies and the Construction of Islam in Europe). Ovaj turski profesor problematizira vrlo značajna pitanja koja su inače u zapadnom svijetu različito (ne) uređena, a koja utiču na identitet i određenje muslimanskih zajednica u Evropi, te time i njihov status. "U zapadnoj Evropi, dakle, debate o tome kako brojati muslimane i koga uključiti nalaze se u središtu pregovora o građanskim pravima i nacionalnom identitetu," ističe autor

napominjući neke primjere gdje se pripadnost islamu i označavanje terminom "musliman" dovodi u pitanje i iznutra (muslimanske zajednice) i izvana (njihove percepcije). *Godišnjak muslimana u Evropi*, kao i u ranijim izdanjima, donosi listu osnovnih termina koji koriste muslimani ili se koriste u vezi muslimana, a koji su standardizirani transkripciono sa dodatnim objašnjenjima frekventnih pojmova.

Najvažniji, ali i najobimniji dio *Godišnjaka* čiji je 6. svezak odštampan na 648 stranica predstavljaju izvještaji za 45 zemalja: Albanija, Armenija, Austrija, Azerbejdžan, Belgija, Bosna i Hercegovina, Bugarska, Hrvatska, Kipar, Češka, Danska, Estonija, Finska, Francuska, Gruzija, Njemačka, Grčka, Mađarska, Island, Irska, Italija, Kosovo, Latvija, Lihtenštajn, Litvanija, Luksemburg, Makedonija, Malta, Moldova, Crna Gora, Holandija, Norveška, Poljska, Portugal, Rumunija, Rusija, Srbija, Slovačka, Slovenija, Španija, Švedska, Švicarska, Turska, Ukrajina i Velika Britanija.

Napomenut ćemo da su izvještaje iz našeg regiona napisali mladi učenjaci. Tako je izvještaj o Bosni i Hercegovini uradio dr. Aid Smajić, docent na Fakultetu islamskih nauka u Sarajevu. Izvještaj o Srbiji napisao je dr. Almir Pramenković, predavač na Fakultetu za islamske studije u Novom Pazaru, a za Hrvatsku je autor dr. Dino Mujadžević, istraživač koji radi pri Hrvatskom institutu za historiju u Slavonskom Brodu. Izvještaj o Sloveniji uradio je Christian Moe, istraživač iz Slovenije, dok je o Crnoj Gori izvještaj sastavila Sabina Pačariz koja se bavi istraživanjem migracija Bošnjaka iz bivših jugoslovenskih republika u Tursku na Marmara univerzitetu u Istanbulu. O Kosovu je pisao Besa Ismaili, zamjenik dekana na Fakultetu islamskih nauka u Prištini. Tekst o Makedoniji je napisao Muharem Jahja, istraživač na Institutu za kulturno i duhovno naslijeđe Albanaca u Skoplju.

Godišnjak muslimana u Evropi je važan izvor informacija o muslimanima koje koriste vladine i nevladine

institucije u svijetu, ali i predstavnici medija i politike, te naučnici i istraživači. Ono što posebno treba istaknuti jeste serioznost pristupa svjetske izdavačke kuće "Brill" iz Leidena ovoj tematici, te kontinuiteta koji se izlaskom šestog sveska potvrđuje. Ovaj, kao i raniji tomovi ove publikacije, se može naručiti on-line na www.brill.com. Cijena ovogodišnjeg izdanja odštampanog na 648 stranica B5 formata je 215 eura ili 279 američkih dolara.

M. Kovač



Album "Jedan ašik" Hafiza Aziza Alilija

(Aziz Alili, *Jedan ašik*, Libris, Sarajevo, 2014.)

Popis numera:

1. Pokraj rewde muttahhere
2. Bilalova tuga za Resulom
3. Pogledaj nas, ja Rabbi
4. Na Kovačima
5. Resullahovo preseljenje
6. Tarih za zagrebačku džamiju
7. Šerbe tvoje maštrafe
8. Kraj Kjabe
9. Dragi Taha Mustafa
10. Izuj se
11. Subhaneke, Rabbi
12. Ej, ašici
13. Ja nebijj, selam alejke

Žanr: duhovna islamska muzika

Hafiz Aziz Alili je poznat širom bh. i svjetskoj javnosti kao izvanredni učač Časnog Kur'ana i izvođač islamske duhovne muzike. Najnoviji kompakt disk ovog eminentnog interpretatora ilahija i kasida nosi naslov "Jedan ašik", a objavljen je 2014. godine u izdanju izdavačke kuće Libris iz Sarajeva. Ovo je četvrti

samostalni album hفز. Alilija, nakon uspješnih albuma "Gdje su Mekka i Medina, "O, Zefire" i "Pogledaj nas, ja Rabbi" koji, iako su objavljeni prije mnogo godina, i dalje zauzimaju visoko cjenjeno mjesto u duhovnoj islamskoj muzici regiona.

Hفز. Aziz Alili (Lipkovo, 1968) već tri decenije svojim glasom plijeni pažnju muslimana širom Balkana, ali i u zemljama zapada i istoka. Danas je glavni imam zagrebačke džamije i doktorant na Fakultetu islamskih nauka u Sarajevu. U periodu 2001 – 2002. boravio je u Mekki, gdje je usavršavao znanje o tedžvidu i svih deset kiraeta (načina učenja Kur'ana). Naziv doktorske teze koju hفز. Alili obrađuje jeste "Prozodija Kur'ana", koja će ga svrstati u vodeće eksperte sa našeg područja kada je u pitanju melodijska crta Kur'ana. Kao predstavnik Bosne i Hercegovine i Hrvatske učestvovao je na brojnim takmičenjima u učenju Časnog Kur'ana, preko Kraljevine Saudijske Arabije, Irana, Pakistana, pa sve do Egipta i Turske, te je na svim takmičenjima ostvarivao značajne rezultate. Kao najvažniji projekat, a ujedno i njemu najdraži izdvaja snimanje cijelog Časnog Kur'ana, koji je objavljen u izdanju izdavačke kuće "Sebil" iz Zenice.

Album "Jedan ašik" sadrži 13 prekrasnih melodija, od kojih je većina poznata. Njih 6 su ranije objavljivane,

ali su na ovom albumu doživjele pre-radbu u pogledu muzičkog aranžmana. Osim hفز. Alilija, na albumu sudjeluju njegov sin Ahmed (numere 1, 13) i kćerka Amina (numera 6). Numera "Pokraj rewde muttahhere" (1) jeste obrada kaside "Ya Nabi Salam Alayka" švedskog muzičara i izvođača duhovne muzike libanskog porijekla Mahera Zaina, objavljene 2009. godine na albumu "Thank You Allah" u izdanju Awakening Records-a. Tekst za ovu numeru napisao je prof. Džemaludin Latić. Numera "Subhaneke, Rabbi" (11) predstavlja također obradu Zainove duhovne pjesme "Subhan Allah" koja je objavljena na istom albumu.

Kuriozitet Alilijevog albuma jeste da je snimljen i objavljen dvojezično, na bosanskom i albanskom jeziku. Korišteni su orijentalni muzički instrumenti poput naja, saza i ouda, što ovaj album čini posebno atraktivnim za slušanje, uzimajući u obzir da je orijentalna muzika mnogo više suptilna i teorijski gledano, mnogo više šira i emotivno izražajna, u odnosu na zapadnu, evropsku. Kada ju u pitanju album na albanskom jeziku "Përballë Qabës", on nosi izrazite crte albanskog muzičkog folklor, koji je vrlo karakterističan, egzotičan, interesantan i raznolik. To se ogleda u suptilnosti muzičke tvorevine, jačem zamahu ritmičkog zapleta i povremenom nastupu dvoglasja.

Autor tekstova je prof. Džemaludin Latić, a album je snimljen u zagrebačkom studiju "Šišmiš", gdje je urađen mix i mastering. Programiranje i orkestraciju je uradio Fatos Canolli u Kiniks sound studiju u Prištini. Ud i saz svira Astrit Stafa, klavijature Lulzim Kryeziu, violine i naj Ilhan Kicukjivan, a gitaru Alilijev saradnik i na ranijim albumima, vrtni muzičar Sead Lipovača. Jezičnu prilagodbu na albanski jezik uradio je Ismet Bexheti.

Kao i na ranijim albumima, interpretaciju hفز. Aziza Alilija odlikuje stabilna intonacija i jasna melodijska linija, vrhunska dikcija, a on je izvođač koji interpretira duhovnu muziku bez primjesa nazalnosti u svom glasu, čime je podiže na visoki, umjetnički nivo. Kod hفز. Alilija svaki ton je jasan, istančan, a muzičke fraze su punog ritmičkog trajanja, sa pravilnim završecima. Kao klasik u duhovnoj muzici kod nas i umjetnik koji poznaje principe *maqama*, sa albumom "Jedan ašik", hفز. Alili nastavlja dugu tradiciju njegovanja i prezentovanja duhovne islamske muzike u autentičnom duhu. Nadamo se da će album "Jedan ašik", naći svoj put do svih slušalaca i ljubitelja "klasične" duhovne muzike, kao i to da će poruke koje on nosi oni primijeniti u svakodnevnim životima.

Mirsad Ovičina